

1. Obiekt

330/16

NASTAWNIA WYKONAWCZA Gn-2 (21)
w zespole stacji kolejowej Gniezno

2. Czas powstania

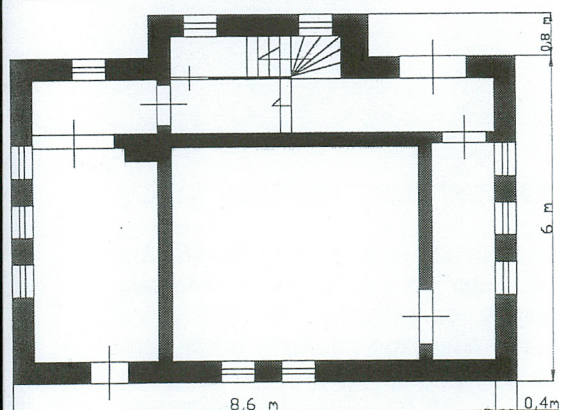
ok. 1941

3. Miejscowość

GNIEZNO

11. Widok nastawni od pd. wsch.; orientacja

0 1 2 3 4 5m

4. Adres

ul. Dworcowa 7
62-200 Gniezno

5. Przynależność administracyjna

województwo wielkopolskie
powiat gnieźnieński
gmina Gniezno

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Gnesen (do 1919 i od 1939 do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 I 1999

województwo poznańskie

8. Właściciel i jego adres

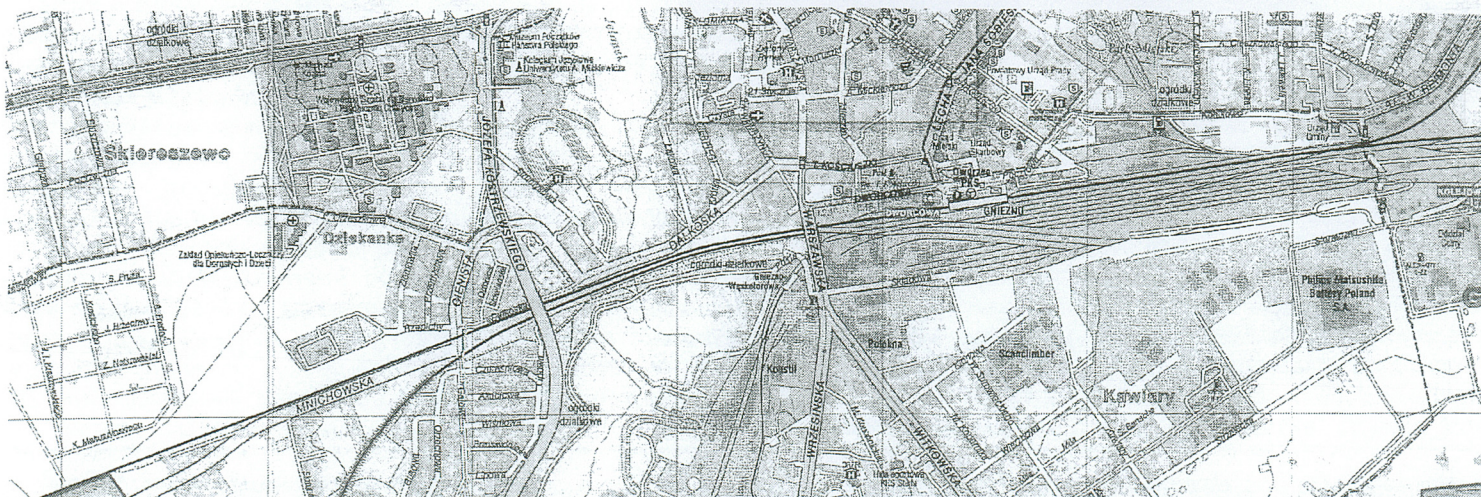
Polskie Linie Kolejowe S.A.
Zakład Linii Kolejowych w Poznaniu
Al. Niepodległości 8
61-875 Poznań

9. Użytkownik i jego adres

ZLK Poznań Sekcja Eksploatacji Gniezno
ul. Konikowo 14
62-200 Gniezno

10. Rejestr zabytków

Nr 772/446/12 data 8.12.2009

W wyniku bombardowań stacji Gniezno w 1939 r. najprawdopodobniej uszkodzone zostały również nastawnie oraz układ torowy stacji. Modernizując węzeł kolejowy w ramach planu „Otto”, Dyrekcja Kolei Rzeszy w Poznaniu przewidziała także budowę szeregu nowoczesnych nastawni wykonawczych, zrealizowanych w pierwszej połowie lat 40. XX w. Jedną z powstałych wówczas nastawni była ob. Gn-2, którą wyposażono w mechaniczny system napędu zwrotnic. Urządzenia dostarczyły Vereinigte Eisenbahn-Signalwerke G.m.b.H. w Berlin-Siemensstadt (Zjednoczone Zakłady Sygnalizacji Kolejowej Sp. z o.o.). Nastawnia wykonawcza podlegała nastawni dysponującej (ob. Gn-A) i wykonywała jej rozkazy.

Nastawnię zbudowano ok. 1941 r. i usytuowano na wsch. od gmachu dworca. W zakresie bryły skorzystano z modelowego projektu, powielanego przez władze okupacyjne na wielu stacjach ob. Polski, bardzo częstego w samej Wielkopolsce. Architektonicznie nastawnię kształtowano w duchu modernizmu, a użycie cegły kopciatki o zróżnicowanej kolorystyce nadało elewacjom oryginalny wyraz.

Po II wojnie światowej bryła i elewacje, a także wyposażenie techniczne budynku pozostały bez zmian. Dopiero na przełomie XX i XXI w. wymieniono stolarkę okienną na plastikową. Nastawnia jest czynna do chwili obecnej i pracuje przy użyciu oryginalnej nastawnicy mechanicznej z aparatem blokowym.

Zmiany właściciela – patrz: karta zespołu stacji Gniezno

Sytuacja: Budynek nastawni wykonawczej stanowi jeden z elementów zespołu stacji kolejowej Gniezno, funkcjonuje w pn.-centralnej części stacji, w obrębie subzespołu administracyjno-recepcyjno-mieszkalnego, na peronie dworcowym (nr 1), przestrzennie połączony jest zabudowaniami poczty, dworca etc., ale funkcjonalnie stanowi budowlę autonomiczną, powiązaną jednak z nastawnią dysponującą, której rozkazy wykonuje. Budynek położony dłuższą osią w linii wsch.-zach. (w osi peronu), znajduje się kilkanaście m na wsch. od budynku poczty, ok. 2 m na zach. od budynków noclegowni dla bezdomnych, a także kilkadziesiąt m na pd. zach. od osiedla domów kolejowych przy ul. Pocztowej; jego otoczenie stanowi skwer z rozsianymi nieregularnie drzewami; po pn. stronie nastawni znajduje się skwer z trafostacją, a dalej jezdnia ul. Pocztowej, po pd. stronie nawierzchnia peronu, a dalej tory stacyjne oraz perony wypowe. W bezpośrednim sąsiedztwie nastawni (na pd. wsch. od niej) znajduje się tarcza zaporowa.

Materiał, konstrukcja, technika: Obiekt wzniesiony przy użyciu konwencjonalnych dla połowy XX w. metod budowlanych. Podstawowy budulec to cegła, gruzobeton, żelbet oraz dachówka ceramiczna. Ściany z cegły ceramicznej, wyniesione na fundamentach ceglanych, stropy gruzobetonowe Kleina i żelbetowe, więźba dachowa drewniana, dach kryty dachówką ceramiczną, posadzki betonowe, podłogi kryte linoleum, wykładzinami PCV i płytkami ceramicznymi, stolarka okienna plastikowa, drzwiowa drewniana i stalowa.

Ściany: Obwodowe i działowe oparte na fundamentach ceglanych, powyżej wyniesione z cegły ceramicznej kopciatki na zaprawie cementowo-wapiennej, od zewnątrz spoinowane w wątku wendyjskim, od wewnątrz tynkowane, kryte powłokami malarskimi olejnymi i emulsyjnymi (olejne lamperie); w przyziemiu częściowo cegła bielona mlekiem wapiennym, tu też ceramiczna ściana parawanowa z prześwitem górnym.

Sklepienia i stropy: Stropy międzykondygnacyjne gruzobetonowe Kleina oraz płyta żelbetowa.

Więźba dachowa: Drewniana, w konstrukcji ciesielskiej, jętkowa, krycie dachówką ceramiczną; kalenica w osi wsch. – zach.; dach czterospadowy z wydatnymi okapami ujmującymi wykusz w elewacji pd. oraz ryzalit w pn.

Pokrycie dachu: Dachówka ceramiczna karpiówka, krycie pojedyncze w łuskę; na załamaniach połaci ceramiczne gąsiory; wokół okapów rynny dachowe wraz z rurami spustowymi z blachy ocynkowanej.

Posadzki, podłogi: W przyziemiu wylewka betonowa, na piętrze linoleum, w części sanitarnej płytki ceramiczne.

Schody: Wewnętrzne, dwubiegowe powrotne, dolny bieg z zakrętem dolnym, wykonane z betonu; balustrady drewniane, proste z prostymi poręczami drewnianymi.

Otwory: Drzwiowe: w elewacji pn. przesklepiony płasko, stolarka stalowa jednoskrzydłowa, płytowa (współczesna); otwory wewnątrz budynku z nadprożem płaskim, drzwi drewniane, jednoskrzydłowe, proste płycinowe w drewnianych framugach.

Okienne: o nadprożach płaskich; rozmieszczone częściowo regularnie wyznaczają osie elewacji; w mniejszych otworach okiennych stolarka pojedyncza 1-skrzydłowa, plastikowa; ponadto stolarka plastikowa 1- i 3-skrzydłowa (hala aparatu blokowego z wykuszem obserwacyjnym).

Rzut: Budowla oparta na planie prostokąta o wymiarach zewnętrznych 6,0 m x 9,0 m (z wydatnym ryzalitem, na planie prostokąta od pn.), dłuższą osią położonego w linii wsch. – zach.; pojedyncze wejście od pn. (po wsch. stronie ryzalitu). Budynek na parterze mieści dawną lamparnię, przekaznikownię oraz kotłownię CO; piętro budynku posiada od pd. wykusz obserwacyjny, trakt pd. na całej długości budynku zajmuje hala nastawnicy mechanicznej; w przyziemiu budynek 1,5-traktowy z półtraktem korytarzowym od pn, klatka schodowa w pn. ryzalicie.

Bryła: Prostopadłościenna z wydatnym ryzalitem od pn. oraz wykuszem obserwacyjnym od pd., przykryta wysokim dachem 4-spadowym z dużymi okapami. Budynek 3-kondygnacyjny (parter, piętro, poddasze); całkowita wysokość budynku ok. 10,0 m.

Dokończenie tekstu w załączniku nr 1

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 540 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>Powierzchnia zabudowy: ok. 54 m²</p> <p>Powierzchnia użytkowa: ok. 80 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Budynek nastawni wykonawczej</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Budynek nastawni wykonawczej</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie</p> <p>Po 1945 r. prace remontowe ograniczane do minimum – odświeżanie wnętrza przez malowanie, uzupełnienie ubytków w dachówce. W ostatnich latach wymiana oryginalnej stolarki okiennej na plastikową.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p><u>Budynek zachowany w bardzo dobrym stanie technicznym, utrzymał oryginalną bryłę i elewację; zachował się pierwotny materiał (z wyjątkiem stolarki okiennej i drzwi wejściowych); utrzymana także oryginalna nastawnica mechaniczna z aparatem blokowym.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - fundamenty – w stanie bardzo dobrym, nie wykazują oznak osiadania, spękania, - ściany zewnętrzne – w bardzo dobrym stanie technicznym, brak spękań i ubytków w cegle, - ściany wewnętrzne – w stanie bardzo dobrym, brak zawilgoceń, spękań, - sklepienia i stropy – w bardzo dobrym stanie, - konstrukcja dachowa – w stanie bardzo dobrym, - pokrycie dachu – szczelne, - wyposażenie i instalacje – oryginalna nastawnica mechaniczna z aparatem blokowym z ok. 1941 r. – urządzenia sprawne; instalacje sprawne. <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p><u>Obiekt stanowi integralny element zespołu stacji kolejowej Gniezno, dokumentuje proces rozbudowy stacji w czasie II wojny światowej, stanowi także przykład przemian stylistycznych (modernizm), a przede wszystkim umożliwia ukazanie różnic technicznych pomiędzy urządzeniami nastawni elektromechanicznej (Gn-A) i nastawni mechanicznej (Gn-2).</u></p> <p>Nastawnia wykonawcza wraz z wyposażeniem (nastawnica mechaniczna z aparatem blokowym) powinna zostać objęta ochroną prawną jako jedna z kilku tego typu nastawni w obrębie stacji. Budynek prezentuje walory architektoniczne (modernizm), historyczne (proces rozbudowy stacji w czasie II wojny światowej), a przede wszystkim techniczne – umożliwia ukazanie różnic pomiędzy nastawnicą elektromechaniczną (Gn-A) a mechaniczną (Gn-2).</p> <p>Należy utrzymać historyczną bryłę oraz elewację, nie dopuszcza się dalszych zmian materiału budynku.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

25. Opracował
tekst

dr Miron Urbaniak 12 lipca 2009

plany, rysunki

dr Miron Urbaniak 12 lipca 2009

zdjęcia fotogr.

dr Miron Urbaniak 12 lipca 2009

miejsce przechowywania negatywów Archiwum autora

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

22. Bibliografia

- http://www.stellwerke.de/formen/seite2_3.html
- www.stellwerke.de

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

Nr 1 – dokończenie tekstu rubryki nr 13,

Nr 2 – dokumentacja rysunkowa – plan sytuacyjny,

Nr 3 – dokumentacja rysunkowa – rzut przyziemia,

Nr 4–6 – dokumentacja fotograficzna.

1. Miejscowość

GNIEZNO

2. Gmina Gniezno

3. Powiat gnieźnieński

4. Województwo wielkopolskie

5. Obiekt

**NASTAWNIA
WYKONAWCZA Gn-2
w zespole stacji Gniezno**

6. Zawartość wkładki

Dokończenie tekstu rubryki nr 13**Ciąg dalszy tekstu rubryki nr 13**

Elewacje: Licowane cegłą kopciaką o zróżnicowanej kolorystyce, pozbawione dekoracji architektonicznej; elewacja pn. horyzontalna, kilkuosiowa, urozmaicona rozmieszczonymi nieregularnie prostokątnymi otworami okiennymi, w przyziemiu otwór drzwiowy, niesymetryczna; elewacja pd. horyzontalna, w strefie piętra nadwieszony wykusz obserwacyjny, kilkuosiowa, urozmaicona rozmieszczonymi regularnie prostokątnymi otworami okiennymi, symetryczna; elewacja wsch. wertykalna, urozmaicona prostokątnymi otworami okiennymi, kilkuosiowa, niesymetryczna; zach. wertykalna, kilkuosiowa, niesymetryczna, urozmaicona prostokątnymi otworami okiennymi.

Wnętrze: Pozbawione ciekawszych rozwiązań i dekoracji.

Wyposażenie: Zachowana oryginalna nastawnica mechaniczna z aparatem blokowym.

Instalacje: Rynny dachowe, elektryczna, technologiczna, telekomunikacyjna, wodociągowa, kanalizacyjna, CO.

1. Miejscowość

GNIEZNO

2. Gmina Gniezno

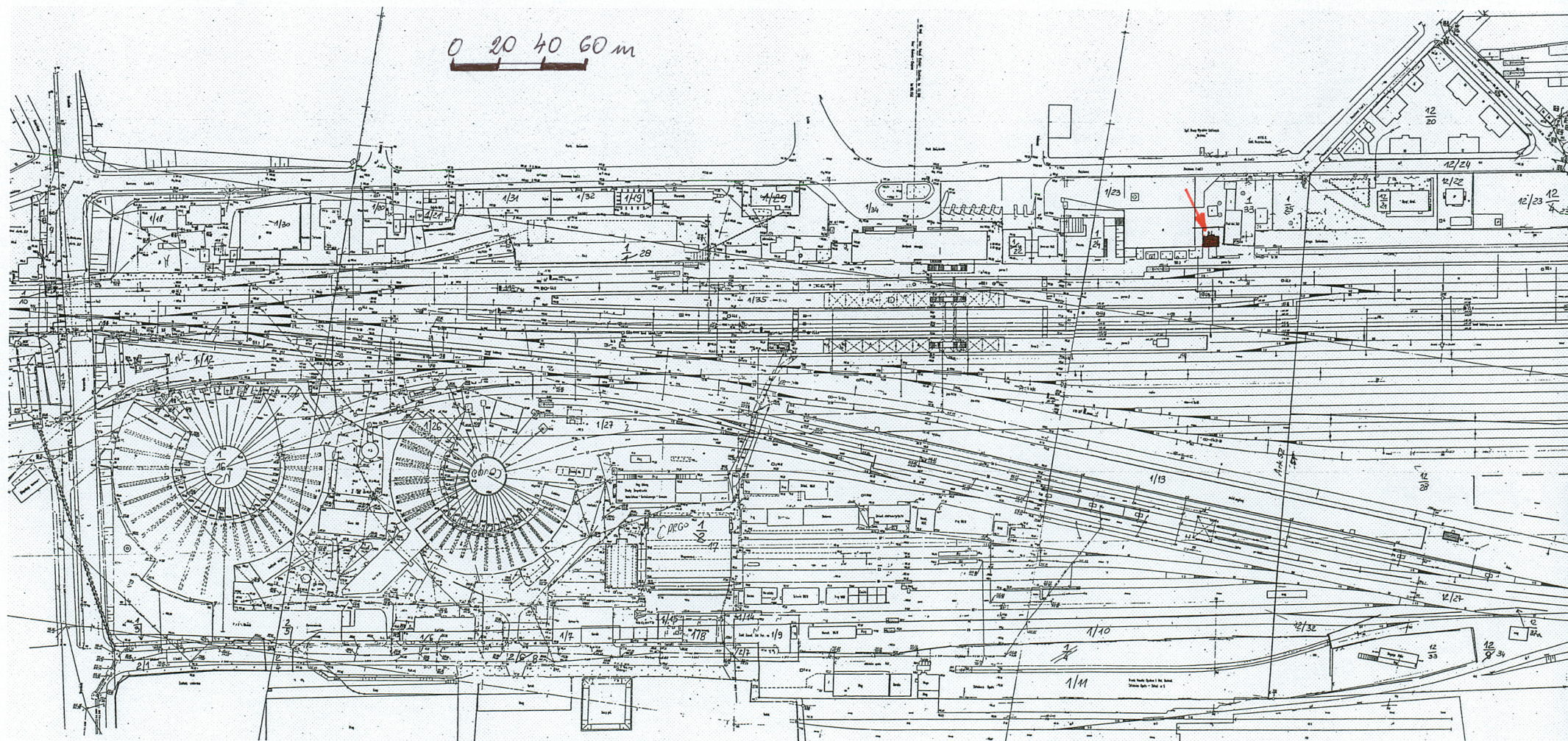
3. Powiat gnieźnieński

4. Województwo wielkopolskie

5. Obiekt

**NASTAWNIA
WYKONAWCZA Gn-2
w zespole stacji Gniezno**

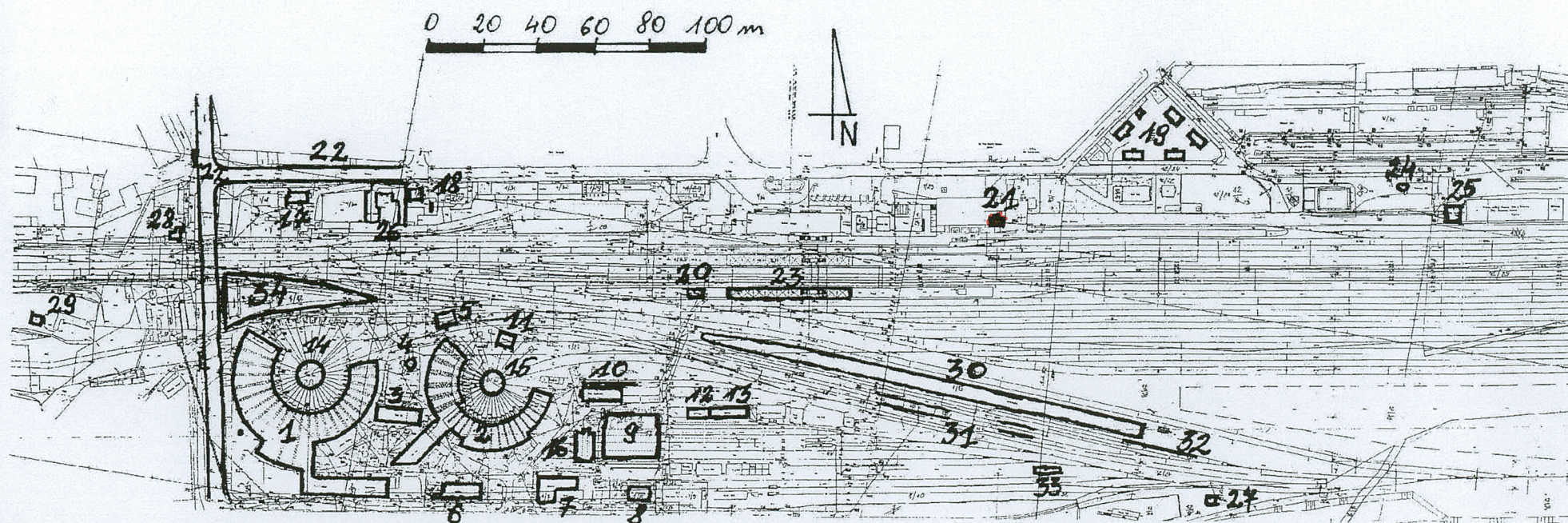
6. Zawartość wkładki

Dokumentacja rysunkowa – plan sytuacyjny

Wkładkę założył: dr Miron Urbaniak 14 lipca 2009

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum autora

1. Lokomotywnia wachlarzowa z halą napraw parowozów i skrzydłem warsztatowym oraz kominem przemysłowym (1908–1909/1941–1942), 2. Lokomotywnia wachlarzowa ze skrzydłem warsztatowym (1888/1894/1914/1939–1941/1963), 3. Noclegownia (1888–1899/1913–1914/1941), 4. Wieża wodna typu grzybek (ok. 1906 r.), 5. Dyspozytornia lokomotywni (ok. 1942), 6. Stołówka z umywalnią (1941–1942), 7. Kotłownia centralnego ogrzewania (1941–1942), 8. Siłownia spalinowa z rozdzielnią i trafostacją (1941–1942), 9. Warsztaty naprawy wagonów z budynkiem warsztatowo-socjalno-administracyjnym (1941–1942), 10. Magazyn materiałowy wagonowni (ok. 1942), 11. Budynek tokarki kołówki i szlifiarki czopów (1946–1947), 12. Kompresorownia (1941), 13. Budynek warsztatowy wagonowni (1941–1942), 14. Obrotnica przegubowa (ok. 1941), 15. Obrotnica zrównoważona (ok. 1910), 16. Przesuwnica wagonów (1941), 17. Dom urzędników kolei Gómośląskiej (ok. 1871), 18. Dom dwurodzinny urzędników kolejowych wraz z budynkiem gospodarczym (ok. 1912), 19. Kolonia domów robotników kolejowych z budynkiem gospodarczym (1906–ok. 1910), 20. Nastawnia dysponująca Gn-A (ok. 1911), 21. Nastawnia wykonawcza Gn-2 (ok. 1941), 22. Wiadukt drogowy (1916), 23. Wiata peronowa (ok. 1910), 24. Wieża wodna (1888/90. XIX w.), 25. Administracja ekspedycji towarowej (pierwsza dekada XX w.), 26. Administracja i zarząd telegrafu (ok. 1872–lata 40. XX w.), 27. Siłownia spalinowa zasilania elektrycznego dla nastawni (ok. 1942), 28. Dom dróżnika (ok. 1871), 29. Stacja pomp parowych wodociągu kolejowego (1888/lata 40. XX w.), 30. Basen zasieku węglowego (ok. 1941), 31. Dwutorowy kanał oczysztkowy z basenami szlaki i żurawiem wodnym (ok. 1941), 32. Jednotorowy, rezerwowy kanał oczysztkowy (ok. 1941), 33. Budynek suszarni piasku (ok. 1941), 34. Teren dworca i lokomotywni stacji kolei Oleśnicko-Gnieźnieńskiej

1. Miejscowość

GNIEZNO

2. Gmina Gniezno

3. Powiat gnieźnieński

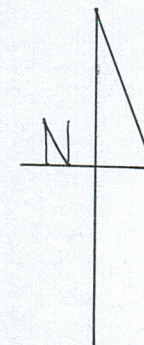
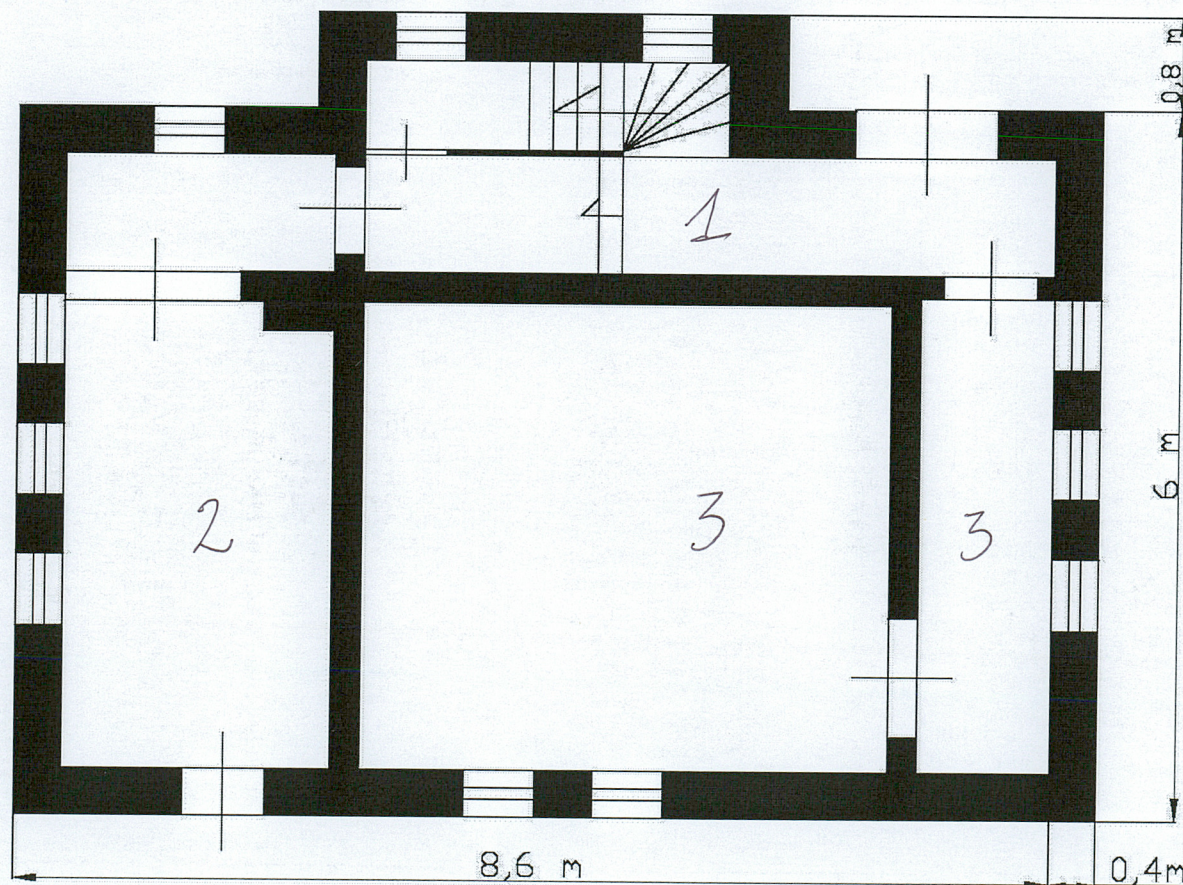
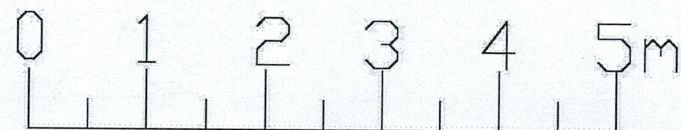
4. Województwo wielkopolskie

5. Obiekt

**NASTAWNIA
WYKONAWCZA Gn-2
w zespole stacji Gniezno**

6. Zawartość wkładki

Dokumentacja rysunkowa – rzut przyziemia

$h = d = 10,0 m$

Wkładkę założył: dr Miron Urbaniak 14 lipca 2009

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum autora

1. Sień z klatką schodową
2. Kotłownia CO
3. Przekątnikownia

1. Miejscowość

GNIEZNO

2. Gmina Gniezno

3. Powiat gnieźnieński

4. Województwo wielkopolskie

5. Obiekt

**NASTAWNIA
WYKONAWCZA Gn-2
w zespole stacji Gniezno**

6. Zawartość wkładki

Dokumentacja fotograficzna

1. Fasada nastawni – elewacja pd.
2. Widok nastawni od pd. zach.
3. Widok nastawni od pn.
4. Wykusze obserwacyjny w fasadzie nastawni – elewacja pd.
5. Fragment ryzalitu komunikacyjnego w elewacji pn.

Wkładkę założył : dr Miron Urbaniak, 2009

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum autora

1. Miejscowość

GNIEZNO

2. Gmina Gniezno

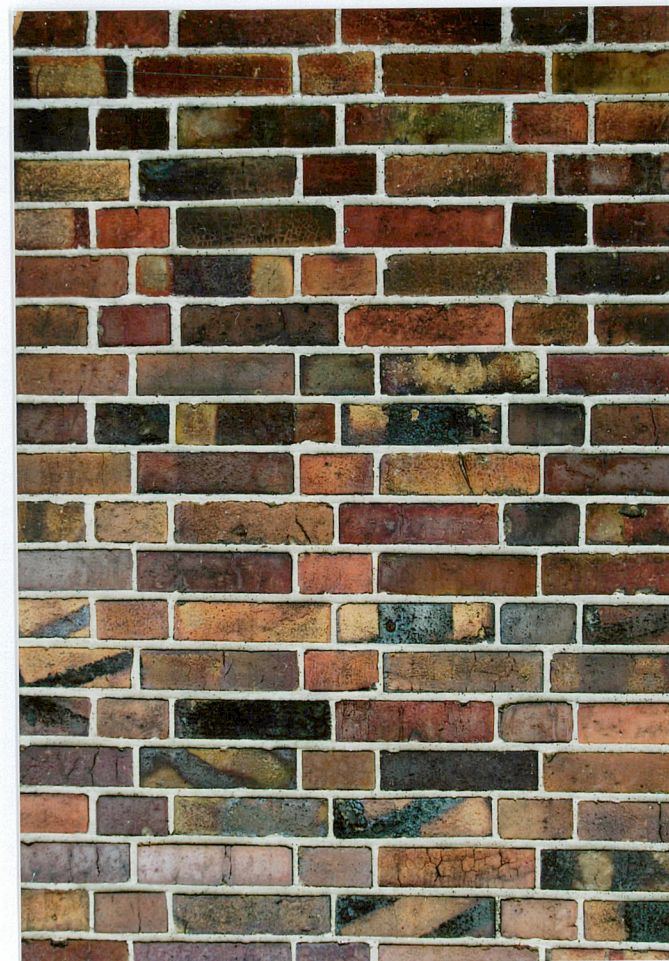
3. Powiat gnieźnieński

4. Województwo wielkopolskie

5. Obiekt

**NASTAWNIA
WYKONAWCZA Gn-2
w zespole stacji Gniezno**

6. Zawartość wkładki

Dokumentacja fotograficzna

1. Układ otworów okiennych w elewacji zach.
2. Fragment ceglanego licowania elewacji
3. Drzwi na parterze nastawni
4. Fragment korytarza na parterze nastawni
5. Klatka schodowa na parterze nastawni

Wkładkę założył : dr Miron Urbaniak, 2009

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum autora

1. Miejscowość

GNIEZNO

2. Gmina Gniezno

3. Powiat gnieźnieński

4. Województwo wielkopolskie

5. Obiekt

**NASTAWNIA
WYKONAWCZA Gn-2
w zespole stacji Gniezno**

6. Zawartość wkładki

Dokumentacja fotograficzna

1. Schody w nastawni
2. Nastawnica mechaniczna z aparatem blokowym
3. Podstawa z nastawnicą mechaniczną
4. Aparat blokowy

Wkładkę założył : dr Miron Urbaniak, 2009

Miejsce przechowywania negatywów: Archiwum autora

